

Da de eneste sommerhuse ved Hasmark var tanghytter

Boelsmand, Hans Kruise på Hasmark Mark, blev født 25. september 1876. Artiklen her er fra avisomtalen i anledning af hans 80 års dag i 1956.

Det hele begyndte i 1919. Jeg havde en lod ved Øksemosen, der laa lidt af vejen for mig.

En dag, jeg var dernede, var der en, som raabte: - Ska' v'itte handle ?

Saa saa jeg ham for øvrigt ikke mere. Han døde. Men Hans enke var fortsat villig til at handle, og saa byttede vi lige over. Hun fik min lod, og jeg hendes, en lod, der begynder, hvor det nuværende asfaldige ender, og som strækker sig saa langt som otte alen. Det var min kyststrækning.

Boelsmand Hans Kruise er saa godt som "indfødt" paa Hasmark Mark. Han er ganske vist født i Emmelev, men de sidste 54 aar har han levet paa samme plet og boet i det samme hus, hvor han paa tirsdag kan fejre sin 80 aarsdag.

Han var oprindeligt sadelmager, men da han overtog ejendommen efter sine svigerforældre, gled haandværket i baggrunden, men han virkede dog i mange aar stadig lidt ved sadelmageriet, og han var kendt langt omkring for sit 1. klasses haandværk.

Hans Kruise har gennem aarene haft mange tillidshverv i sit sogn.

I 13 aar var han i bestyrelsen for Norup sogns hjælpekasse, han har været i brugsforeningens bestyrelse, medlem af sundhedskommission og værgeraad, i digelag og i bestyrelsen for Hasmark Øksepose.

Hans Kruise.

Hans Kruise født 25.9.1876 i Hjadstrup sogn. Søn af sadelmager Vilhelm Kruse og hustru Petrine, født Jørgensen. Gift 5. juli 1902 med Nielsine Kristine, datter af tømrer og husmand Jens Nielsen og hustru Karen Marie, født Hansen. Uddannet ved landvæsen, husmand 1912, gårdejer 1920. Medlem af bestyrelsen for sygekassen 1927, formand for biblioteksforeningen, for sundhedskommissionen 1928 og for værgeraadet 1929. Formand for hjælpekassen 1921-25, på ny 1929.

(Biografi efter Danmarks kommunale Forvaltning, 1929.)

Politisk har han alle dage følt sig stærkt knyttet til venstre, han var i en aarrække formand for venstre i Hasmarkkredsen og var initiativmanden bag de store Hasmarkstævner, disse midsommerstævner, der fra begyndelsen af trediverne hvert aar holdtes paa stranden

ved Hasmark, og som samlede tilslutning fra store dele af Nordfyn.

Livet ved stranden har han fulgt med interesse gennem aarene, og hans bedste ture har altid gaaet til sommerhusbeboerne paa hans jord, hvor han har været en velset gæst paa grund af sit gode humør og slagfærdige væsen. I aar har han for første gang maattet undvære besøg ved stranden. Bentøjet vil ikke rigtig mere, og det er han ked af, men han fortæller glad og veloplagt om begyndelsen til sommerhuskolonierne:

Tangen hindrede oversvømmelser

Kort efter min handel med enken solgte jeg fire skæpper til en mand fra Odense. Han byggede det første sommerhus, siden kom der flere - paa min jord alene 20 - og til sidst blev der jo lidt spekulation i det.

Jeg har for øvrigt alle dage været glad for sommerhusbeboerne. Der har været flinke folk og gode betalere. Jeg har ikke haft noget paa dem at klage.

Hvordan saa der ud før "sommerhustiden"?

Det var et øde. Landet gik i eet med strand og hav, der var ingen diger, men beskyttelsen mod havet havde vi i det vældige tanglag, som bredte sig ud for kysten. Det tog vandets kræfter og hindrede oversvømmelser. Der var saa meget tang, at det var ganske almindeligt, at folk, der kom herop om sommeren, byggede hytter af tang. Men paa et aar forsvandt tangen pludselig.

Hvorfor?

Jeg skal ikke gøre mig klog paa det, men siger man ikke, at det var forgiftning? I hvert fald forsvandt tangen i 1921, og saa kom besværet for alvor, og havet kom til at koste os mange penge.

Tangkørsel ved Odense Fjord

Det første dige, vi byggede, var Øksemosediget i 1923. Det var en anden form for digebyggeri end det i dag, hvor man bygger asfaltdiger. Det var haandlagt. Alle vi, der havde vogn, maatte køre jord og græstørv, som vi først pløjede løse, hakkede ud i firkanter og lagde paa vognen med greb. Ved diget stod der mandsskab, der tog fra og lagde hver enkelt græstørv med haanden.

Hvor mange stormfloder har De været med til ?

Dem alle sammen. Vi gik vagt paa digerne, men meget kunne vi ikke gøre. Der er en vældig kraft i vandet, og drabeligt ser det ud, naar det vælter sig ind mod kysten. Kommer det først igennem, er der ikke noget at stille op, det tager alt.

Ved høj vandstand og en kraftig storm fra nordøst slog bølgerne ind over digerne; var der så tilmed frost, blev sommerhusene helt overisede.

*Partier fra Hasmark Strand.
Efter postkort sendt 5. aug. 1938.*

Tog ikke huen af for de lyseblaa

De har været stærkt interesseret i politik?

Jeg er det endnu, selv om jeg ikke tager aktiv del mere. I min barndom var alle herude venstrefolk, bortset fra Hofmangave. Den gamle Hofman Bang var i øvrigt den af de konservative kandidater, der kunne samle flest stemmer, bare ikke i sit eget sogn.

Paa os børn smittede politikken af Jeg kan huske, at vi drenge lavede en akkord. Den vandt, som ikke tog huen af, naar han passerede de lyseblaa gendarmer.

Som voksen kom jeg ind i en del arbejde for venstre. Jeg var formand for venstre i Norup i ni aar og i Otterupkredsens forretningsudvalg. Senere kom saa Hasmarkstævnerne, der oprindeligt kun var for Norup sogn.

Det skulle helst være gratis dengang. Vi saa jo mere smaat paa pengene end nu, og saa maatte vi jo have fat i S. P. Larsen og S. P. Qvist! De kom selvfølgelig ogsaa, og det gik godt i starten, saa godt, at Krogsbølle, Bederslev, Hjadstrup og Skeby, ja selv Lumby kom med. Der var fin tilslutning og vi havde nogle dejlige stævner paa stranden hvert aar den 15. juni. Underskud kunne vi selvfølgelig ikke undgaa, men det indskrænkede sig dog i starten til fem kr. til hver kommune.

Deres ungdom var i de gode, gamle dage ?

Der har aldrig været gode gamle dage. Jeg ved godt, at nogle af de yngre siger, at det var bedre tider dengang. Men det er noget sludder. I mine unge dage var jeg tit ude at høste. Ved De, hvad jeg fik i dagleje? 1,15 om dagen for at arbejde fra seks morgen til otte aften. For fire maaneders høstarbejde en sommer i Tørresø fik jeg 80 kr.

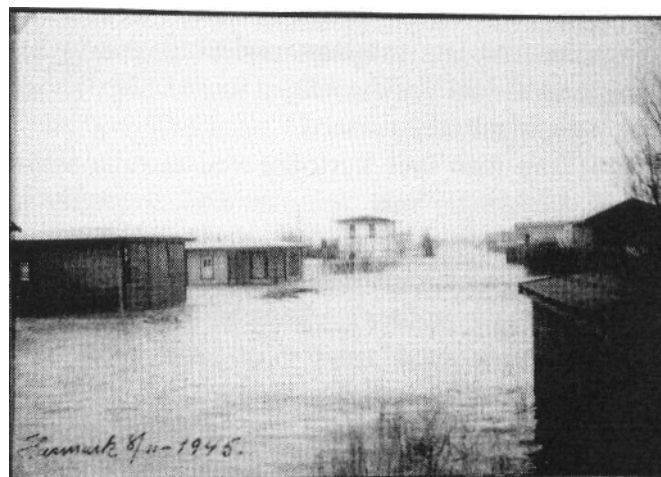
Fader, der var sadelmager, fik foruden kosten 1,35 om dagen. Naar jeg var med, fik han 65 øre mere, saa vi naaede op paa 2 kr. Nej, der var ikke noget at tjene dengang, og arbejdstiden var for lang. At det saa maaske er gaaet til den anden yderlighed i dag, er en anden sag.

De gamle havde det ogsaa skidt dengang. Og de, der kom i ulykke.

Jeg husker en tækkemand, en dygtig og arbejdsom mand. Han styrtede ned fra et tag og knuste begge ben. Han havde - som alle andre i de tider - ikke andre steder at gaa hen end paa fattiggaarden. Det var da sørgeligt, at en stræber og en dygtig mand, som han, skulle ende som fattiglem.

Til alt held kom den første understøttelseslov i 1890-91, og han blev den første i sognet, der kom til nyde godt af den. Jeg synes, det var en god ting, at vi fik aldersrenten, for de gamle i min ungdom havde det ikke bedre end skidt.

Østre Strandvej efter stormfloden november 1945.

Så vidt avisen i 1956. Det var i øvrigt året efter, der kom en ny retskrivnings-ordbog, hvorefter man ikke mere skulle skrive aa - men å.

Parti fra Hasmark Strand. Efter postkort afsendt 6. aug. 1935. På det sorte skilt med lys skrift synes der at stå: Uvedkommende forbydes adgang.

Digitalisering og indsatte fotos ved Margit Egdal, 15.12.2010.